Capitolul 11

DIRECTIVE PREPROCESOR. FUNCŢII CU NUMĂR VARIABIL DE PARAMETRI

- Directiva #define
- Directiva #include
- Directivele #if, #elif, #else si #endif
- Directiva #undef
- Macro-instrucţiuni predefinite
- Funcţii cu număr variabil de parametri

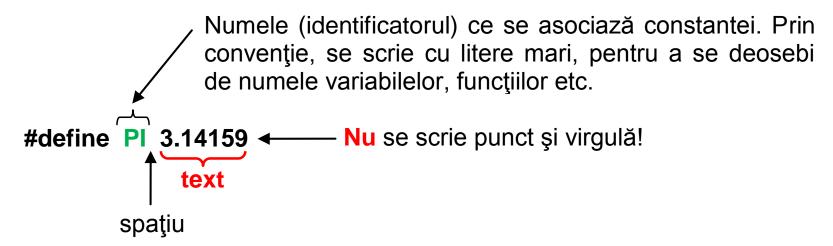
- Directivele către preprocesor constituie un fel de limbaj inclus în limbajul C. În esenţă, se deosebesc de instrucţiunile limbajului prin următoarea particularitate:
- ➤ Instrucţiunea reprezintă o comandă pentru procesor
- Directiva către preprocesor reprezintă o comandă pentru compilator (preprocesor), prin care i se cere acestuia să execute ceva înainte de a începe compilarea propriu-zisă

11.1 Directiva #define

Directiva #define este folosită, în general, pentru:

- > Definire de constante
- ➤ Scriere de macro-definiţii (macro-instrucţiuni)

11.1.1 Definire de constante

Compilarea programelor sursă scrise cu ajutorului limbajului C se desfășoară astfel:

- compilatorul caută mai întâi directivele preprocesor, pe care le identifică datorită simbolului #, şi efectuează comenzile cerute de acestea
- în cazul directivei #define din exemplul anterior, înlocuieşte în programul sursă toate apariţiile identificatorului PI cu textul 3.14159
- compilează programul sursă astfel modificat

Principalele avantaje ale utilizării directivei #define pentru definirea constantelor:

- >claritatea programului sursă
- programul executabil este mai rapid şi mai compact decât în cazul utilizării calificatorului const la declararea variabilelor;
- uşurinţa modificării valorii constantei, pentru o eventuală re-compilare a programului sursă

Exemple:

```
#define PI 3.14159
    float r, lungime, aria;
    lungime = 2.0 * PI * r;
    aria=PI * r * r;
sau
    #define AND &&
    #define OR ||
    int x;
    if (x>0 AND x<10) ...
sau
    #define PI 3.141592654
```

Se pot scrie şi în ordine inversă! (vezi obs. următoare)

#define DOI_PI 2.0*PI

Observaţii:

- Numele definite cu ajutorul directivei #define se comportă altfel decât variabilele. Ele pot fi folosite oriunde în program, începând cu punctul în care au fost definite, indiferent că acesta este în interiorul sau în afara unei funcţii. Important este doar ca expresia rezultată prin înlocuirea numelui cu textul asociat să fie corectă, în contextul programului C respectiv.
- În definirea unei entităţi pot fi folosite alte definiţii, indiferent de ordinea în care au fost scrise, cu condiţia ca toate numele (identificatorii) să fie cunoscute în momentul utilizării în program a entităţii respective.
- Directivele #define pot fi scrise oriunde în program, chiar dacă, de obicei, se preferă să fie incluse la începutul acestuia.

Exemplu - pentru testare an bisect:

```
#define E_AN_BISECT an%4==0 && an%100!=0 \
| an%400==0
| int an=2011;
#define ESTE {printf("Anul este bisect\n");}
#define NU_ESTE {printf("Anul nu este bisect\n");}
if (E_AN_BISECT) ESTE else NU_ESTE
an=2000;
if (E_AN_BISECT) ESTE else NU_ESTE
...
```

Se observă că este permisă continuarea definiţiei pe linii succesive, ca la şirurile de caractere

Prin înlocuire, programul sursă anterior devine:

```
int an=2011; if (an%4==0 && an%100!=0 \ || an%400==0) {printf("Anul este bisect\n");} else {printf("Anul nu este bisect\n");} an=2000; if (an%4==0 && an%100!=0 \ || an%400==0) {printf("Anul este bisect\n");} else {printf("Anul nu este bisect\n");} ...
```

11.1.2 Macro-definiţii (macro-instrucţiuni)

```
#define E_AN_BISECT(y) y%4==0&&y%100!=0||y%400==0

nu este necesar să se declare tipul argumentului
if (E_AN_BISECT(1997)) ESTE else NU_ESTE
```

Avantaj:

```
#define LA_PATRAT(x) x*x
int y, v=2;
double z, w=3.2;
y = LA_PATRAT(v); /*va pune în y valoarea v*v, indiferent de tipul lui v, spre
deosebire de cazul unei funcţii, la care suntem obligaţi să
precizăm tipul parametrului la definire şi să îl respectăm
la apelare */
```

 $z = LA_PATRAT(w);$

Obs. Care este rezultatul expresiei y = LA_PATRAT(v+1);???

Răspuns: y = v+1*v+1 !!!

Adică NU y = (v+1)*(v+1), cum intenţionam de fapt !!!

Rezultă că, pentru a obţine un răspuns corect, ar trebui să rescriem macro-definiţia cu încadrarea fiecărui argument între paranteze, astfel:

#define LA_PATRAT(x) (x)*(x)

Totuşi, pentru:

#define SUM(x,y)(x)+(y)

. . .

rez = 10*SUM(3,4);

valoarea calculată va fi 10*3+4 sau 10*(3+4) ???

Răspuns: 10*3+4 !!!

Adică NU 10*(3+4), cum intenționam de fapt!!!

Pentru a obţine un răspuns corect, ar trebui să rescriem macro-definiţia cu încadrarea întregii expresii (a întregului text) între paranteze, astfel:

#define SUM(x,y)((x)+(y))

Ca **regulă generală**, în cazul macro-definiţiilor se vor folosi **întotdeauna** paranteze atât pentru încadrarea fiecărui argument în parte, cât şi pentru încadrarea întregii expresii (text).

Exemplu:

```
#define MAX(a,b) (((a)>(b))?(a):(b))
...
int x, y, val_min, z;
...
limita = MAX(x+y, val_min);
limita = MAX(x,y)*100;
limita = MAX(x&y,z);
    /* toate cele trei atriburi se vor executa corect */
```

Observaţii:

- Macro-definiţiile pot avea unul sau mai multe argumente;
- Fiecare argument poate fi utilizat de mai multe ori în cadrul textului macrodefiniţiei;
- Toate argumentele declarate trebuie utilizate în cadrul textului. De exemplu, macro-definiţia #define ADUNA(x, y, z) ((x) + (y)) este incorectă, deoarece nu utilizează în text argumentul z;
- Numărul de argumente specificat în momentul folosirii macro-definiţiei trebuie să corespundă celui de la definire.

În cadrul macro-definițiilor se poate utiliza operatorul # care transformă argumentul macro-definiției în constantă șir de caractere, ca în exemplul următor:

Exemplu preluat din "Teach Yourself C in 21 Days":

```
#include <stdio.h>
#define OUT(x) printf(#x " este egal cu %d.\n", x)
void main(void)
    { int valoare = 123;
    OUT(valoare);
}
```

Pe ecran se va afişa

valoare este egal cu 123.

deoarece ultima linie de program va fi înlocuită cu printf("valoare" " este egal cu %d.\n", valoare);

Un alt operator ce poate fi utilizat în scrierea macro-definiţiilor este <u>operatorul de</u> <u>concatenare</u>, ##.

Acesta concatenează două şiruri de caractere în cadrul macro--definiţiei din care face parte, ca în exemplul următor:

```
#define TEST(x) functie##x rezultat = TEST(3)(q, w);
```

Ca efect al pre-procesării, ultima instrucţiune va fi înlocuită cu:

```
rezultat = functie3(q, w);
```

Dacă în programul respectiv sunt definite mai multe funcţii cu acelaşi prototip, numite, de exemplu, functie1(), functie2(), functie3(), operatorul de concatenare permite apelarea acestora într-un mod flexibil.

Macro-definiţii:

- Codul lor (textul) se inserează efectiv în program, oriunde şi ori-de-câteori sunt folosite. Un efect imediat este creşterea dimensiunii programului (programul ocupă mai multă memorie);
- Programul este mai rapid decât în cazul utilizării funcţiilor (execuţia programului durează mai puţin)
- Prin folosirea unui număr mic de macro-definiţii, programul sursă devine mai uşor de citit. Prin folosirea unui număr mare de macro-definiţii, efectul este invers!

Funcţii:

- Codul sursă corespunzător unei funcţii apare o singură dată în program, chiar dacă funcţia este apelată de mai multe ori în cadrul acestuia. Efectul imediat este acela că programul ocupă memorie mai puţină decât în cazul utilizării unei macro-definiţii
- Programul este mai lent decât în cazul folosirii macro-definiţiilor (execuţia programului durează mai mult) deoarece se lucrează prin stivă, se salvează contextul funcţiei apelante etc.

11.2 Directiva #include

... este folosită pentru includerea conţinutului unui fişier în cadrul fişierului în care este scrisă, exact în locul în care este scrisă.

<u>De exemplu</u>, dacă dorim să scriem <u>mai multe programe C</u> în care, în mod repetat, trebuie calculate ariile unor figuri geometrice (cerc, dreptunghi, triunghi), putem crea cu ajutorul oricărui editor simplu de text un fişier cu următorul conţinut:

```
#define PI 3.14159
#define ARIA_CERC(raza) (PI*(raza)*(raza))
#define ARIA_DREPT(lung, lat) ((lung)*(lat))
#define ARIA_TRI(baza, inalt) ((baza)*(inalt)/2.0)
```

Salvând în memorie fişierul astfel creat şi numindu-l, de exemplu, arii.h putem crea apoi programele C dorite, având grijă să scriem în ele şi directiva #include "arii.h" înainte de prima utilizare a macro-definiţiilor.

Presupunând că numele unuia dintre aceste programe este matematica.C, la compilarea sa preprocesorul va căuta fişierul arii.h în directorul curent și îi va insera conţinutul în fişierul sursă matematica.C, exact în locul apariţiei directivei.

Căutarea fişierului arii.h se face în directorul curent deoarece în cadrul directivei au fost folosite ghilimele pentru încadrarea numelui de fişier.

- În general, fişierele folosite pentru includere cu ajutorul directivei specializate conţin definiţii de tip (cu folosirea cuvântului cheie typedef), macro-definiţii, definiri de constante, prototipuri de funcţii etc. şi primesc nume cu extensie .h, având semnificaţia de header (engl.), adică antet, descriere de elemente. Rolul acestor fişiere este deosebit de important în programarea modulară (detalii în capitolul 12) dar şi în paradigmele de programare ulterioare acesteia.
- În cadrul unui acelaşi fişier pot fi folosite mai multe directive #include, adică pot fi incluse mai multe fişiere distincte.
- Dacă în cadrul directivei se încadrează numele fişierului cu ajutorul parantezelor unghiulare, < >, căutarea fişierului ce trebuie inclus se va face în directorul sau directoarele speciale ale sistemului (Standard Header Directory) unde sunt memorate fişierele header proprii compilatorului ce conţin informaţii necesare pentru folosirea în programe a funcţiilor de bibliotecă.

De exemplu, **#include <stdio.h>** va permite utilizarea funcţiilor din biblioteca descrisă prin **stdio.h**: *printf()*, *scanf()*, *puts()* etc.

Exemplificare pe calculator...

Exemplu didactic - efectul utilizării directivei #include

A. Edităm fișierul **test.c** în directorul curent:

```
#include <stdio.h>
#include <conio.h>
int main(void)
{
    #include "D:\exemple\test.h"
```

B. Edităm fișierul test.h în directorul D:\exemple:

```
int i=13;
printf("%d\n", i);
getch();
return 0;
}
```

Exemplificare pe calculator...

Varianta 1

- Compilare test.c => OK
- Link-editare şi lansare în execuţie test.exe => OK

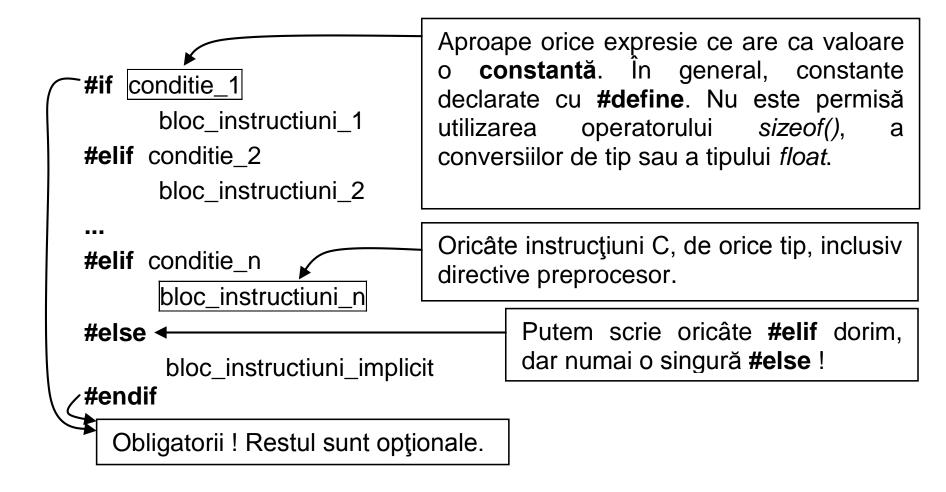
Varianta 2 – pentru Dev C++

- Modificare test.c: se scrie #include "test.h" în loc de "D:\exemple\test.h"
- În meniul Tools, sub-meniurile Compiler Options, Directories, C Includes, se caută cu "Browse for folder" şi se adaugă numele de director D:\exemple
- Compilare test.c modificat => OK
- Link-editare şi lansare în execuţie test.exe A modificat => OK

Exemplificare pe calculator...

11.3 Directivele #if, #elif, #else şi #endif

- Permit programatorului să impună modul în care să se realizeze compilarea programului sursă. Sunt directive de compilare condiţionată ce permit compilarea unor blocuri de program C numai dacă anumite condiţii sunt îndeplinite.
- Efectul poate fi înţeles prin analogie cu cel al instrucţiunii
 if, cu deosebirea că instrucţiunea if permite execuţia
 condiţionată.
- Schema de principiu a modului de utilizare a celor patru directive este schiţată în slide-ul următor.

Efectul utilizării directivelor:

- Dacă valoarea expresiei conditie_1 este "adevărat" (diferită de zero), se va compila bloc_instructiuni_1;
- În caz contrar, se testează în ordine condiţiile asociate directivelor #elif. Se va compila blocul de instrucţiuni asociat <u>primei</u> directive #elif a cărei condiţie are valoarea "adevărat" (diferită de zero);
- Dacă nici una dintre condiţiile asociate directivelor #elif nu are valoarea "adevarat (diferită de zero), se va compila blocul de instrucţiuni asociat directivei #else.

Obs. Se compilează <u>cel mult un bloc de instrucţiuni</u>, dintre cele specificate. Dacă nu se utilizează directiva **#else**, este posibil chiar să nu se compileze nimic.

Exemple de utilizare

Scrierea unei aplicații care să fie folosită în mai multe țări ale lumii

Informaţiile despre momentul de timp, data calendaristică, moneda, limba utilizată, unităţile de măsură pentru greutate şi lungime etc. diferă, de multe ori, în funcţie de ţară.

Se pot scrie fişiere *header* cu informaţii specifice pentru fiecare ţară, iar aplicaţia poate conţine un fragment de program de tipul:

```
#if ENGLAND == 1
#include "england.h"
#elif FRANCE == 1
#include "france.h"
#elif ITALY == 1
#include "italy.h"
#else
#include "usa.h"
#endif
```

Folosind în aplicație directive **#define** se va putea stabili ce fișier *header* va fi inclus la momentul compilării. De exemplu, scriind **#define ITALY 1**, fișierul **italy.h** va fi cel inclus la compilare.

Scrierea în programele C a unor fragmente de cod specializate în testarea funcţionării şi depistarea eventualelor erori. Fragmente de program vor fi compilate şi apoi utilizate în momentul execuţiei numai dacă programatorul setează în mod corespunzător valoarea unei constante.

De exemplu, se poate defini o constantă simbolică, numită **DEBUG**, ce va fi setată cu valoarea **1**, dacă dorim depanarea programului sau cu valoarea **0**, dacă nu dorim acest lucru. Setarea valorii se poate face prin scrierea în codul sursă a unei directive **#define DEBUG 1**. Apoi, oriunde şi ori de câte ori considerăm necesar, putem scrie în programul sursă următorul tip de fragment de cod:

```
#if DEBUG == 1
Fragment de program C pentru testare-depistare de erori
#endif
```

În timpul fazei de testare a programului, se asigură astfel compilarea fragmentului de program specializat. După ce această fază s-a încheiat şi există ceritudinea că programul funcţionează corect, se modifică valoarea constantei, scriind **#define DEBUG 0** şi se recompilează programul, fără fragmentul respectiv.

Un exemplu concret, dar nu neapărat reprezentativ, ar putea fi:

Operatorul defined()

- Testează faptul că un anumit identificator este sau nu definit.
- Valoarea expresiei defined(NUME) este "adevarat"/"fals" dacă NUME este/nu este definit, indiferent de valoarea acestuia.

Exemplul anterior (depistarea de erori), se poate rescrie astfel:

```
#if defined( DEBUG )
Fragment de program C pentru depistare-tratare de erori
#endif
```

Operatorul defined() poate fi folosit pentru a asocia o definiţie unui nume, cu condiţia ca numele să nu fi fost definit anterior. De exemplu:

Prevenirea includerii unui fişier header de mai multe ori în acelaşi program

Detalii despre modul în care poate să apară o astfel de situație - în cadrul cap.12

Exemplul următor presupune că dorim să scriem fişierul header numit **prog.h**, pe care îl vom edita în următoarea formă:

```
#if defined(PROG_H)

/* înseamnă că fişierul prog.h a fost deja inclus! */

#else

/* înseamnă că fişierul prog.h nu a fost încă inclus! */

#define PROG_H

/* aici se va scrie conţinutul propriu-zis al fişierului header prog.h */

#endif
```

Drept urmare, constanta **PROG_H** (aleasă special, ca nume, asemănătoare numelui de fişier la care se referă) se defineşte doar la prima includere a fişierului în alt fişier (cu o directivă **#include**) şi nu va mai permite apoi alte includeri similare, deoarece va rămâne definită.

11.4 Directiva #undef

<u>Efec</u>t opus directivei **#define**: "rupe" asocierea numelui (identificatorului) cu valoarea specificată anterior printr-o directivă **#define**.

Reluând exemplul referitor la depistarea erorilor, se poate scrie:

#define DEBUG 1

/* în această parte a programului C, toate apariţiile identificatorului **DEBUG** vor fi înlocuite cu valoarea 1, iar expresia **defined(DEBUG)**, dacă este utilizată, are valoarea "adevărat" */

#undef DEBUG

/* în această parte a programului C, apariţiile identificatorului **DEBUG** nu vor fi înlocuite, iar expresia **defined(DEBUG)**, dacă este utilizată, are valoarea "fals" */

<u>Concluzie:</u> directivele **#undef** şi **#define** pot fi utilizate pentru crearea unui nume (identificator) definit numai în anumite zone ale programului. Acestea directive pot fi folosite şi în combinaţie cu directiva **#if**.

Exemplificare pe calculator – continutul fisierului stdio.h ...

11.5 Macro-instrucţiuni predefinite

<u>Numeroase... Dintre ele</u> (În scriere, se folosesc **câte 2 caractere de subliniere**, înainte şi după literele ce specifică numele macro-instrucţiunii.):

- __DATE__ şi __TIME__ sunt înlocuite cu data calendaristică şi momentul de timp curente (cele la care este precompilat fişierul sursă). Aceste informaţii sunt deosebit de utile atunci când se lucrează cu diferite versiuni ale aceluiaşi program C. Prin afişarea lor la momentul execuţiei, se poate preciza versiunea de program utilizată în acel moment;
- __LINE__ este înlocuită cu numărul liniei de program din fişierul sursă de care aparţine;
- FILE este înlocuită cu numele fişierului sursă din care face parte.

Ultimele două macro-definiţii menţionate sunt foarte utile pentru depistarea şi tratarea erorilor ce apar în cursul creării programelor C. De exemplu, dacă în fişierul sursă numit aplicatie.C există fragmentul de program:

```
10: ...
11: printf( "Programul %s: (%d) Eroare la deschidere fisier ", __FILE__, __LINE__ );
12: ...
```

pe ecranul monitorului se va afişa mesajul:

Programul aplicatie.C: (11) Eroare la deschidere fisier

Folosirea directivelor preprocesor uşurează în mod semnificativ activitatea de depanare şi întreţinere a <u>programelor mari</u>, formate din mai multe fişiere sursă şi *header*, ce vor fi prezentate, pe scurt în cadrul capitolului 12.

11.6 Funcţii cu număr variabil de parametri

Discutie despre functii obisnuite si functia de biblioteca printf(), cu vizualizarea prototipului din stdio.h

Detalii scrise si explicate in timpul cursului....

Instrumente necesare pentru scrierea unei functii cu numar variabil de parametri

- in fişierul header stdarg.h
- > sunt folosite in functia cu numar variabil de parametri pentru a accesa valorile parametrilor

va_list - tip de date pointer

va_start() - macro-definitie folosita pentru initializarea listei de parametri (de argumente)

va_arg() - macro-definitie folosita pentru extragerea din lista a valorii cate unui parametru (argument)

va_end() - macro-definitie folosita pentru "curatenie" ("clean up") dupa extragerea din lista a valorii tuturor parametrilor In scrierea functiei, trebuie parcurse urmatoarele etape:

- 1. Declararea unei variabile pointer de tip va_list. Va fi folosita pentru accesarea fiecarui parametru in parte. De cele mai multe ori i se da numele arg_ptr dar acest lucru nu este obligatoriu!
- **2.** Apelarea macro-ului **va_start()**, cu parametrii: pointerul arg_ptr si numele ultimului parametru "fix" al functiei. Macro-ul va_start() nu returneaza nici o valoare ci doar initializeaza pointerul **arg_ptr** astfel incat sa indice primul parametru din lista celor "variabili".
- **3.** Obtinerea valorii fiecarui parametru "variabil" prin apelarea succesiva a macro-ului va_arg() cu parametrii: pointerul arg_ptr si tipul de data corespunzator parametrului "variabil". Valoarea returnata de va_arg() este valoarea acelui parametru. Daca functia are **n** parametrii "variabili", trebuie apelat va_arg() de **n** ori pt. a obtine valorile tuturor parametrilor, in ordinea specificata prin scrierea lor in lista "variabila".
- **4.** Dupa obtinerea tuturor valorilor dorite, se apeleaza **va_end()**, cu parametru: pointerul arg_ptr. In anumite implementari, se realizeaza in acest fel anumite operatii de "curatare" ("clean up").

Exemplu preluat din "Teach Yourself C in 21 Days"

Functie cu număr variabil de parametri ce calculeaza media aritmetica a unor valori numerice intregi.

Are un singur parametru "fix" ce este folosit pentru a preciza numarul de valori numerice intregi. Acestea, la randul lor, constituie lista de parametri "variabili" $\rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow$

```
#include <stdio.h>
#include <stdarg.h>
                                 /* prototipul functiei cu numar variabil de parametri */
float media (int numar, ...);
int main(void)
 { float x;
   x = media(10, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10);
                                                           /* se calculeaza media aritmetica a celor 10 valori */
   printf("\n Prima medie aritmetica este: %f.", x);
   x = media (5, 121, 206, 76, 31, 5);
                                                           /* se calculeaza media aritmetica a celor 5 valori */
   printf("\n A doua medie aritmetica este: %f.\n", x);
   return 0:
float media (int numar, ...)
 /* Se declara o variabila de tip va list. */
   va list arg ptr;
   int nr. total = 0:
   /* Se initializeaza pointerul la parametrii "variabili" */
   va start(arg ptr, numar);
   /* Se acceseaza, pe rand, parametrii din lista de parametri "variabili" */
   for (nr = 0; nr < numar; nr++)
      total += va_arg( arg_ptr, int );
   /* Se incheie lucrul cu elementele specifice din STDARG.H */
   va_end(arg_ptr);
   /* Se calculeaza media aritmetica a valorilor numerice intregi */
   return ( (float) total / numar);
Pe ecran:
Prima medie aritmetica este: 5.500000.
                                                                                     Demonstratie: Fct var 1.c
```

Daniela Saru - "Programarea calculatoarelor. Note de curs" – Ed. Printech, 2011 / slides rev. 2021

A doua medie aritmetica este: 87.800003.

Alt exemplu, preluat din "The C Programming Language" - Brian W. Kernighan, Dennis M. Ritchie

Se defineste o noua functie pentru afisarea pe ecran a unor valori, numita *minprintf()*, cu numar variabil de parametri, asemanatoare cu un *printf()* minimal.

Noua functie va fi capabila sa afiseze numai valori de tip intreg, real, sir de caractere (specificate cu format %d, %f, %s) si caractere "escape" (de exemplu, '\n')

$$\rightarrow \rightarrow \rightarrow$$

```
#include <stdio.h>
#include <conio.h>
#include <stdarg.h>
void minprintf(char *fmt, ...)
        va list ap;
        char *p, *sval;
        int ival;
        double dval:
        va_start(ap, fmt);
        for (p = fmt; *p; p++)
                 { if (*p!= '%')
                         { putchar(*p);
                          continue;
                   switch (*++p)
                         { case 'd': ival = va_arg(ap, int);
                                    printf("%d", ival);
                                    break;
                           case 'f': dval = va_arg(ap, double);
                                    printf("%f", dval);
                                    break;
                           case 's': for (sval = va_arg(ap, char *); *sval; sval++)
                                          putchar(*sval);
                                    break;
                           default: putchar(*p);
                                    break;
        va_end(ap);
```

Demonstratie: Fct_var_2.c